

1

L'ARTICLE

El títol de l'article li va cridar l'atenció. *El bergantí negrer* «Tritón», es titulava. Va pensar que era una coincidència curiosa que el nom del vaixell fos el mateix que el del veler del quadre que hi havia al rebedor de casa seva. I va abordar-ne la lectura amb un interès addicional al que ja sentia pel tema.

L'autor de l'article presentava el tràfic d'esclaus com una operació comercial arriscada i el relacionava amb la marina catalana del segle XIX. Poques naus catalanes, deia, s'havien atrevit a llançar-se a aquell lucratiu negoci, i entre aquestes poques destacava el bergantí *Tritón*, propietat de la família Ferrer, de Mataró. I continuava donant detalls de les rutes que havia seguit el veler i feia una estimació del nombre d'africans que sota la denominació de «carbón» o «ganado» havien anat a parar al gran mercat d'esclaus de l'Havana a bord del *Tritón*.

El descobriment que els avantpassats del seu pare havien estat negrers va colpejar l'Agnès Ferrer i la va situar al caire de l'estat de xoc. Llegia i rellegia una i altra vegada els paràgrafs que parlaven dels propietaris del *Tritón* com si no ho entengués. Però tot era ben clar. Aquells noms escrits en el text i

que li eren ben coneguts perquè els havia sentit desenes de vegades en converses sobre el passat navilier de la família havien participat en el comerç d'esclaus a Cuba.

—Anem a tancar —va sentir que li deia el bibliotecari. La frase la va fer sortir de l'atordiment.

—Tinc temps de fer una fotocòpia d'aquest article? —va preguntar amb una veu a penes audible.

El bibliotecari va mirar el rellotge.

—Si t'afanyes...

L'Agnès va agafar la revista, un número monogràfic de *L'Avenç* sobre el tràfic d'esclaus, i va anar cap a la fotocopiadora. Malgrat els moviments coordinats que la van situar davant la màquina, continuava commocionada per l'inesperat descobriment. I tot un reguitzell de preguntes, algunes de les quals no li eren estranyes, se li van plantejar amb tota la seva càrrega d'angoixa. Qui era ella? Què hi feia, a Mataró? Hi havia cap relació entre el fet que el seu pare adoptiu provinqués d'una família de negrers i que ella fos negra i hagués nascut a Cuba?

Negres, negrers, Cuba, Àfrica, esclavatge, tràfic humà, totes aquestes paraules i el seu significat, amb les quals l'Agnès s'havia familiaritzat al llarg de la preparació del treball d'Història, de cop i volta la van posseir, i les sentia tan lligades a ella que li oprimien l'ànima. De sobte s'adonava que formaven part del seu passat. Ella era descendent d'aquells 15 milions de negres que entre els segles XVI i XIX van ser arrencats d'Àfrica i transportats com a bestiar a Amèrica. Els seus rebesavis havien fet aquell viatge inhumà, que et regirava

les entranyes quan en llegies les condicions. Centenars d'homes, dones i criatures nus, rapats, ajaguts capiculats sobre tarimes de fusta superposades, separades a penes un metre, encastats els uns contra els altres per tal d'aprofitar l'espai, eren encadenats a l'interior dels vaixells negrers i traslladats a milers de quilòmetres en una navegació que podia durar mesos. Orinant-se a sobre, vomitant pel mareig, rebolcant-se en les pròpies defecacions durant dies, fins que el vaixell s'allunyava de la costa. Llavors, els pujaven a la coberta superior per rentar-los a cop de galleda i donar-los menjar. S'havia de procurar conservar la mercaderia en bon estat. Però no sempre era possible. Les malalties, la desesperació, les rebel·lions i l'enfrontament amb corsaris o vaixells anglesos i liberians, antiesclavistes, podien arribar a causar moltes morts i, fins i tot, la pèrdua total de la càrrega. Després de la prohibició del tràfic, davant la presència d'una nau de guerra anglesa en funcions de vigilància hi havia hagut capitans negrers que havien llançat tota la càrrega al mar perquè no els capturessin amb la bodega plena.

Un sentiment confús, que es movia entre el dolor, la ràbia i la tristesa, va acompanyar l'Agnès durant el recorregut pels carrers de Mataró des de la biblioteca fins a casa. Les preguntes continuaven repetint-se i una curiositat imperiosa per conèixer les circumstàncies i les raons profundes de la seva adopció se li va manifestar de cop. Mai abans no havia sentit la necessitat d'interrogar-se sobre els seus orígens. Havia acceptat l'adopció amb la naturalitat del que és irremeiable. Fins havia oblidat gairebé del tot la seva vida a l'Havana. Tan

sols petites llambregades, que procurava ignorar, la remetien a un passat inconnex i tumultuós, que no lligava amb el seu present. Parlava català com qualsevol mataroní i se sentia plenament identificada amb la cultura catalana, que amb tanta implicació vivien els seus pares adoptius, l'un des del seu càrrec directiu a Caixa Laietana i l'altra com a regidora de Cultura de l'Ajuntament. Els Ferrer eren una família profundament vinculada a la vida social mataronina, tothom els coneixia, tothom els respectava, i ella havia passat a formar-ne part. Per què? Quina era la raó per la qual ella, una noia negra i d'origen cubà, havia esdevingut l'Agnès Ferrer?

El primer que va fer l'Agnès en arribar a casa va ser comprovar el nom del vaixell que havia desencadenat aquella tempesta interior. La pintura a l'oli reproduïa un veler de tres pals en alta mar, amb totes les veles desplegades i lleugerament escorat, i, en segon terme, una mica més allunyat però seguint-li el deixant, un vapor de rodes navegant a tot drap. L'Agnès es va acostar al quadre i va llegir el que hi havia escrit a la part de baix de la tela: «Bergantín *Tritón* perseguido por el vapor inglés *Firefly*...». Les darreres dues o tres paraules havien estat raspades i eren il·legibles. A més de comprovar que, efectivament, el nom del bergantí coincidia amb el de l'article que acabava de llegir, ara comprenia per què el perseguia un vapor anglès, circumstància que fins llavors havia considerat anecdòtica. Li va semblar tan evident que si el vapor anglès perseguia el *Tritón* era perquè es tractava d'un vaixell negrer, com l'article afirmava, que ja no va tenir cap

dubte. El bergantí *Tritón* de la pintura i el bergantí *Tritón* de l'article eren el mateix.

Convençuda de la identificació, la mirada de l'Agnès va clavar-se en el vaixell en un intent de descobrir algun indici de la seva condició de negrer. Però no va saber trobar-ne cap; era impossible diferenciar entre blancs o negres els caparrons dels tripulants que l'artista anònim havia pintat sobresortint de la borda. Llavors, la seva mirada va intentar penetrar el buc i veure la càrrega que duia a la bodega. Evidentment, això tampoc no ho va aconseguir, però el que sí li va semblar percebre va ser la pudor insuportable que els centenars de cossos encadenats desprenien. Era una fetor intensa, barreja de suor, vòmits i excrements, que, des del rebedor, s'estenia per tota la casa. I en un impuls irreprimit, l'Agnès va despenjar el quadre i el va estavellar contra el respatller d'una cadira. El soroll va fer sortir l'Esmeralda del quarto de planxar.

—Senyoreta, què ha fet? —va preguntar-li la minyona en veure el quadre, perforat, penjant de la cadira. Uns quants fulls de paper esgrogueït s'escampaven per terra.

—Feia pudor, aquest quadre —va dir l'Agnès mentre recollia els fulls que havien caigut de darrere la tela. I tot seguit es va dirigir cap a la seva habitació.

L'Esmeralda la va mirar allunyar-se pel passadís, espantada, pensant si l'Agnès no s'hauria tornat boja.

A l'habitació, l'Agnès va examinar els papers que havia recollit i que qui sap els anys que feia que estaven ocults en l'espai que quedava entre la tela i el folre del bastidor.

A primera vista semblaven cartes, però després d'una primera lectura va concloure que eren les anotacions d'un diari de bord.

20 de març de 1837

Hem fondejat davant de lo riu Gallinas i he anat a les factories de Pedro Blanco. A los barracots tenen uns 300 negres. Demà lo factor els prepararà per examinar-los i els començarem a carregar tan bon punt hàgim descarregat l'aiguardent, la pólvora i les armes que portem.

La tripulació està intranquil·la perquè els ha arribat lo rumor que los anglesos són per aquí. A mi, lo factor m'ha informat que la setmana passada la fragata de guerra Portsmouth capturà un vaixell portuguès i el duqué cap a Free-town. Això ens dóna un marge de maniobra d'uns quants dies abans no torni.

26 de març de 1837

Dono la càrrega per completada. Portem 185 negres entre homes, dones i criatures. Tots semblen sans i en disposició de resistir el viatge. En podríem carregar 50 o 60 més, però a los barracots n'hi havia molts de malalts i no puc esperar que n'arribin més de l'interior. Cada dia que passa la tripulació està més neguitosa. Avui hi ha hagut una baralla a bord. Lo Boter ha donat un cop de puny a lo contramestre i l'ha amenaçat amb un ganivet. L'he fet desembarcar; ja me n'he atipat, d'ell. Potser uns quants mesos aquí el calmaran. Individus com lo Boter només porten problemes. No sé per què me'l feren embarcar si sabien

com era. He de deixar ben clar a en Joan i en Josep que qui té l'última paraula sobre la tripulació sóc jo.

Demà a la matinada salparem. Tal com estan les coses, no em vull arriscar a topar-me amb el Portsmouth.

En un altre full va llegir:

14 de novembre de 1840

Ahir vam fondejar davant les illes de lo riu Gallinas. A penes hi ha mercaderia. Fa uns mesos los anglesos, amb l'excusa que los traficants de l'interior havien capturat lo fill d'un reietó de Sierra Leone, van assaltar les factories, les van cremar i van alliberar lo fill del reietó i 841 esclaus, que van dur a Freetown. Es calcula que l'acció ha costat al voltant de 500.000 lliures de pèrdues a los comerciants espanyols i portuguesos, que estan que treuen foc pels queixals.

Les factories i los barracots s'estan reconstruint i preveig una llarga estada abans no aconseguim càrrega.

22 de novembre de 1840

La mercaderia ens arriba de l'interior molt a poc a poc i en males condicions. Hi ha manca d'aliments i els primers que deixen de menjar són los esclaus. I amb la mala alimentació vénen les malalties. Abans de carregar-los, els faig examinar pel metge, i si algun es posa malalt a bord, el faig desembarcar.

Després de l'acció contundent de los anglesos, m'imagino que trigaran a tornar a lo riu Gallinas; això em tranquil·litza davant d'aquesta llarga espera.

8 de desembre de 1840

Tinc un carregament de 154 negres. Em penso que amb això ja podem salpar. No serà un dels millors viatges, però tal com està la situació no convé esperar més. Fa massa dies que los negres estan tancats a la bodega sense sortir-ne i els homes comencen a protestar a l'hora de baixar-hi. Diuen que fa una pudor insuportable i temen agafar alguna malaltia. A més, han arribat notícies que a l'interior s'ha declarat una epidèmia i no vull que quan arribi aquí ens agafi encara fondejats. De manera que he donat ordre a la tripulació de preparar-ho tot per salpar demà passat.

La resta de fulls també ressenyaven períodes en què el vaixell —en cap no hi deia el nom— havia estat fondejat a la desembocadura del riu Gallinas. Eren fulls arrencats segurament d'un diari de bord i cobrien un període que anava de 1837 a 1842. Però la curiositat de l'Agnès no es va aturar aquí. Amb la certesa de ser davant d'uns documents que certificaven el tràfic d'esclaus dels Ferrer, va anar a l'ordinador i hi va buscar informació sobre el riu Gallinas. Entre les webs que li va oferir el cercador, en va triar una. Es tractava de les notes que havia pres un viatger anglès quan va visitar el lloc l'any 1837.

El riu Gallinas aboca les seves aigües a l'Atlàntic a una latitud aproximada de 7,5° N i fa frontera entre els territoris de Sierra Leone i Libèria. El nom li ve donat per la gran concentració de factories d'esclaus —«gallines», en diuen els factors—

que hi ha a la seva desembocadura. Es fa difícil explicar com el riu Gallinas ha pogut mantenir la seva importància com a mercat d'esclaus, situat com està entre la colònia britànica de Sierra Leone i la colònia nord-americana de Libèria, tots dos territoris pertanyents a països antiesclavistes. Però l'any 1837, quan vam visitar Libèria, la fama del mercat del riu Gallinas estava molt estesa i la seva influència se sentia molt profundament a la colònia, repoblada amb esclaus nord-americans retornats a Àfrica. Es calcula que, en aquesta època, prop de 10.000 esclaus eren embarcats anualment des d'aquest enclavament. El negoci es realitzava a través dels factors que s'hi havien instal·lat. El principal era un espanyol de nom Pedro Blanco. A una milla de la desembocadura del riu vam trobar un conjunt d'illes, en cadascuna de les quals hi havia la factoria d'un traficant d'esclaus. Els edificis consistien en una oficina, un magatzem de mercaderies i un tancat on hi havia els esclaus encadenats. A cada establiment hi devia haver entre 100 i 500 esclaus i el portaven tres o quatre homes blancs, espanyols o portuguesos. La visió dels esclaus era llastimosa, especialment la d'un tancat on hi havia uns 300 nois entre deu i quinze anys, lligats en grups de vint o trenta...

La descripció continuava, però l'Agnès va deixar de llegir. Ja en tenia prou. Ja sabia on era i què era el riu Gallinas on fondejava el bergantí dels Ferrer. El seu cap i el seu cor bullien; se sentia agitada per una força interior tan intensa, que fins li semblava que li impedia respirar. Eren massa i massa importants els descobriments que en tan sols unes hores

acabava de fer. Sabia que a partir d'aquest moment la seva vida canviaria, i sentia en ella la turbulència del canvi. I la ira. I la por. Tot era junt dins seu, i l'oprimia.

D'una revolada, es va aixecar de la cadira i va dirigir-se cap a la porta de casa.

—Se'n va, senyoreta Agnès? —va preguntar l'Esmeralda en un to que posava de manifest que encara no s'havia recuperat de l'escena del quadre.

—Sí.

—Dic alguna cosa a la seva mare?

—Sí, que no vindré a sopar.

«Ni a dormir, ni em tornaran a veure mai més», li hauria agradat afegir. Però va poder controlar el sobtat desig de fugir ben lluny i no ho va fer.

Al carrer, l'aire fresc de primers de novembre la va asserenar una mica. Tanmateix, el seu pas va continuar apressat; gairebé era una cursa. L'objectiu: arribar com més aviat millor a casa la Sònia i contar-li tot el que acabava de descobrir, abocar-li totes les preguntes que l'anguniaven i demanar-li consell de com havia d'actuar davant de tot allò. En aquells moments ella se sentia incapaç de pensar.

—És molt fort —va dir la Sònia després d'escoltar el relat entretallat i de vegades incoherent de l'Agnès—. Fins trobo que té un punt de morbositat. Si és veritat que et van adoptar perquè ets descendent d'esclaus, els teus pares són uns morbosos. Encara que ho fessin amb bona intenció, la cosa no deixa de ser força surrealista.

La Sònia era la millor amiga de l'Agnès. Els seus pares s'havien separat quan tenia deu anys i vivia amb la seva mare, una dona inquieta i amb temperament, propietària de la perruqueria més *chic* de Mataró, i la seva actual parella —la tercera des de la separació—, un professor d'institut, depressiu, dispensat de fer classe i que matava el temps escrivint poesia. A la Sònia, que havia crescut en l'ambient sofisticat que envoltava la seva mare, en entrar a l'adolescència, aquest món pretensions i banal la va començar a irritar i es va refugiar en la lectura i l'ordinador. Ara, als disset anys, era una noia intel·ligent, de caràcter fort, com la seva mare, d'inclinacions gòtiques i amb poques relacions masculines. «Si he de jutjar pels que ha dut la meva mare a casa i els que corren per classe, són tots uns imbècils», deia quan sortia el tema dels homes.

—Què creus que he de fer? —va preguntar l'Agnès.

—Es fa difícil de dir... Tu què vols fer?

—No ho sé. Estic confusa...

—La teva primera reacció quina ha estat?

—Marxar de casa. De cop m'he sentit tan estranya a ells, que m'han vingut ganes d'allunyar-me'n.

—Doncs fes-ho. Has de fer el que sents profundament a cada moment. És la meva filosofia.

—I on vaig?

—Queda't aquí. A la meva mare no li importarà. Tenim una habitació buida.

—Així, sense dir-los res?

—Que t'han dit mai alguna cosa ells del perquè et van adoptar?

—No.

—Doncs no hi ha cap motiu pel qual hagis de dir-los per què has decidit marxar. Si ho volen saber, que t'ho preguntin.

—Potser els ho hauria de preguntar jo, per què em van adoptar, abans de prendre una resolució tan dràstica. Donar-los l'oportunitat que s'expliquin.

—Jo no ho faria. Que els bombin. No t'han estat utilitzant durant tots aquests anys per calmar la seva mala consciència?

L'actitud radical de la Sònia encara confonia més l'Agnès, que a la fi es va deixar convèncer i va decidir quedar-se amb ella, almenys aquella nit.

—I la teva mare què dirà?

—Ja hi parlaré jo. Ara t'has de distreure una mica. Escolta aquesta música que m'he baixat.

La Sònia va prémer unes quantes tecles de l'ordinador i els altaveus van començar a vibrar amb una música estrident que no contribuïa gens a posar pau a l'interior de l'Agnès, més aviat al contrari.

Eren dos quarts de nou del vespre quan va sonar el mòbil de l'Agnès.

—És la meva mare —va dir després de mirar la pantalla.

—Penja-li —va dir la Sònia, movent el cap al ritme de la música.

L'Agnès va dubtar, però finalment va fer el que li deia l'amiga.

La trucada es va repetir quan eren a taula sopant. La Sònia havia parlat amb la seva mare i la dona havia acceptat

que l'Agnès es quedés a dormir a casa seva aquella nit; la possibilitat d'estar-s'hi més temps havia quedat supeditada al fet que, primer, parlés amb els seus pares del conflicte que s'havia plantejat. Si després d'això ella insistia a voler marxar de casa, l'acolliria, però no abans.

—Que no contestes? —va dir la mare de la Sònia en veure que la melodia del telèfon continuava i l'Agnès no feia intenció d'agafar-lo.

—És la meva mare.

—Amb més motiu per contestar.

L'Agnès es va treure el telèfon de la butxaca, es va aixecar de taula i va sortir del menjador.

—Sí?... A casa de la Sònia... Ara no puc parlar. Estem sopant... No, em quedaré a dormir aquí... Em va caure... Me l'estava mirant, em va caure i va topar amb el respall de la cadira... T'estic dient la veritat... No em passa res... Bé, sí que em passa... És llarg d'explicar... No, aquesta nit no vindré. En parlem demà a l'hora de dinar... D'acord. Però voldria que el pare també hi fos. De fet, és amb tots dos amb qui he de parlar... No, no t'ho puc dir ara... Sí, aniré a l'institut, és clar... No, no et passo la mare de la Sònia. Estan sopant. I, a més, ella no té res a veure amb això... D'acord... Sí, d'acord, adéu.

L'Agnès va tornar al menjador i es va asseure a taula. La mare de la Sònia la va mirar interrogativa.

—He quedat per parlar amb els pares demà —va informar l'Agnès.

La mare de la Sònia va fer un gest d'assentiment amb el cap. De sobte, al menjador es va fer un silenci estrany. Cap

de les tres dones no deia res i el seu gest era greu. En Narcís, la parella de la mare de la Sònia, va alçar el cap.

—Però es pot saber què passa?

—No passa res —va dir la mare de la Sònia.

—Doncs si no passa res, a què treuen cap aquestes cares?

—L'Agnès ha descobert que la família del seu pare eren negrers —va informar la Sònia.

—I què? —L'home no entenia que allò fos motiu de tanta preocupació.

—Com que què? És molt fort.

—Ah, sí? Doncs no sé per què. N'hi va haver més d'un i de dos al Maresme, de naviliers que van fer tràfic d'esclaus. Que jo conegui: els Sust, de Vilassar; els Maristany, del Masnou, i els Xifré, d'Arenys de Mar. I de fora de la comarca, una pila més. I de Barcelona ja no diguem. Fins el nostre il·lustre mataroní Miquel Biada, promotor de la primera línia de ferrocarril de tot l'Estat espanyol, va fer calés amb el tràfic d'esclaus. Hi ha una bona llista de famílies burgeses catalanes que tenen avantpassats negrers. No t'has d'amoïnar per això, maca.

—Una informació molt interessant, però que no té res a veure amb el que li passa a l'Agnès, si és que no te n'has adonat —va dir la Sònia quan en Narcís va acabar de parlar—. Molt escriure poesia, però tens la sensibilitat al cul.

—Sònia! Vols fer el favor de parlar amb respecte! —va saltar la seva mare.

—Deixa-la, està a l'edat de la grolleria.

—No em dóna la gana. Sònia, fes el favor de disculpar-te!

—Disculpar-me? Per què? Si és el que penso.

—Molt bé, doncs. Ja te'n pots anar a la teva habitació.

—Amb molt de gust —va replicar la Sònia alçant-se de taula i agafant una poma de la fruitera—. Vine, Agnès.

L'Agnès se sentia incòmoda enmig d'aquella discussió que havia sorgit per culpa seva i dubtava a seguir l'amiga o continuar asseguda a taula.

—Em sap greu... —va quequejar.

—Vols venir o no? —va insistir la Sònia.

—Vés, vés amb ella, a veure si li pots ensenyar una mica d'educació —va dir la mare de la Sònia.

L'Agnès es va aixecar i va sortir del menjador darrere de l'amiga.

A l'habitació de la Sònia, les dues noies es van posar a parlar del moment en què es trobava l'Agnès i del que havia de fer. La Sònia es manifestava solidària amb la seva reacció irada i l'animava a demanar explicacions a la família i a distanciar-se'n. L'Agnès, a poc a poc, va anar deixant de participar en la conversa fins a quedar en silenci, escoltant com la Sònia, des de la còlera, deia fàstics dels pares i el seu egoisme, que els feia la vida cada vegada més difícil a totes dues.

—El meu pare passa de mi. Fa més d'un mes que no ens veiem i ni em truca. I la meva mare ja veus qui s'ha ficat a casa, un inútil que es passa el dia escrivint ridiculeses. Aquí cadascú va a la seva. Doncs molt bé, jo faig el mateix. És el que hem de fer, passar d'ells. I l'any que ve, quan acabi el batxillerat, em busco una feina i toco el dos de casa. Ho tinc ben clar. Si vols, podem anar a viure juntes.

—No ho sé. Havia pensat continuar estudiant, però el que ha passat ho canvia tot.

—Anar a la universitat significa passar-te quatre o cinc anys més amb ells. Només de pensar-ho, m'esgarrifo. És que ja no els aguanto.

La Sònia es va aixecar i va posar música.

—Anem a fer el teu llit.

Van sortir de l'habitació i van entrar a la del costat, que era una mica més petita i estava moblada amb un llit de matrimoni, dues tauletes de nit i una calaixera.

—Nena, aquesta música! —va cridar la mare de la Sònia des del menjador.

La Sònia va alçar els ulls al cel en senyal de fastigueig i va tornar enrere per tancar la porta de la seva habitació. Tot seguit, va tornar on era l'Agnès, va treure uns llençols nets de la calaixera i totes dues es van posar a fer el llit. Després, van tornar a l'habitació de la Sònia i s'hi van estar fins a mitjanit escoltant música i parlant.

L'Agnès no es podia adormir. El seu cap no parava de donar voltes a l'entorn del que havia descobert. Intuïa que era imminent haver de prendre decisions importants i estava espantada. Seria capaç de fer com la Sònia i engegar els seus pares a passeig? No, ella no era com la Sònia, li faltava la confiança en si mateixa que tenia la seva amiga. A l'escola tothom respectava la Sònia; fins en Pau Sunyer, el fatxenda de la classe, no se li acostava gaire. Les poques vegades que s'havia ficat amb ella, n'havia sortit ben escaldat. Encara

recordava el primer dia del curs, quan la Sònia va entrar a classe amb el pírcing al nas. «Què és això que portes al nas, Sònia, un xip per tenir-te localitzada com els óssos del Pirineu?», va engegar-li en Pau Sunyer en veure-la. «No, és un detector d'imbècils i acabo de comprovar que funciona perfectament.» La riallada dels companys va deixar en Pau mut per a la resta del dia.

Pensar en la Sònia va fer que l'Agnès oblidés per uns moments el que la capficava. De sobte, va sentir que algú obria la porta.

—Què fas?

Era la Sònia.

—Pensava. No puc dormir.

—Jo tampoc.

I la Sònia va alçar els llençols i es va ficar al llit, al seu costat.

—En què pensaves?

—En el que ha passat aquesta tarda i què he de fer.

—Deixa-ho estar. No hi pensis ara. —I es va arraulir contra l'Agnès i la va abraçar.

Totes dues van restar abraçades i en silenci. El contacte i l'escalfor del cos de l'amiga confortava l'Agnès, que va tancar els ulls. Llavors la Sònia va començar a besar-la; primer, al braç, després, a l'espatlla, al coll, a la galta... L'Agnès, cohibida, la va deixar fer, però quan li va buscar la boca es va enretirar.

—Para, para.

La Sònia no li va fer cas.

—Para, per favor —va dir amb un murmuri.

—Per què? Jo t'estimo.

—Jo també... Però no d'aquesta manera.

La Sònia es va incorporar amb certa brusquedat.

—Ah, no? I de quina manera m'estimes?

—Com a amiga.

—Jo també t'estimo com a amiga, i et desitjo com a amiga. Sóc lesbiana, o és que encara no te n'havies adonat?

L'Agnès va sorprendre's de la naturalitat amb què la Sònia li va fer aquella revelació.

—No...

—Au, vinga, Agnès. De vegades sembla que visquis en un altre món. És clar que te n'has adonat. El que passa és que no ho vols admetre, perquè jo també t'agradó i admetre-ho és admetre la teva homosexualitat.

—Per favor, vols callar. Només em falta això, ara.

—Tu ets tan lesbiana com jo.

—Calla!

—Molt bé, continua enganyant-te.

La Sònia va enretirar el llençol i el cobertor, disposada a marxar.

—Espera —va dir l'Agnès, agafant-la pel braç. Alguna cosa dins seu s'havia desclòs i l'empenyia a retenir l'amiga.

—Què vols?

—Que tornis.

—No puc. Perquè, si torno, t'acariciaré.

Com a resposta, l'Agnès va estirar-la suaument cap a ella.

La Sònia es va tornar a ficar al llit i va abraçar l'Agnès.

L'Agnès també la va abraçar, i es van besar. Un remolí de sensacions confuses i agradables va prendre l'Agnès i la va fer girar i girar fins a fer-li perdre el control. Les mans de la Sònia li recorrien el cos i li buscaven els racons més íntims, les sentia papallonejar damunt la seva pell, acaronar-la. I una onada de plaer la va capturar i se la va endur de dret cap al desig. Es va deixar anar; el seu cos es va relaxar i les seves mans també van buscar el cos de la Sònia, els seus pits, les seves natges, i es premia contra ella amb un arravatament que no comprenia. Es va deixar masturbar i, tot seguit, mentre encara li durava l'atordiment de l'orgasme, va masturbar la Sònia. I malgrat que no havia masturbat mai ningú tret d'ella mateixa, ho va fer amb la delicadesa i l'encert de l'instint.

L'Agnès es va despertar que encara era fosc amb una sensació angoixosa. La Sònia dormia al seu costat. La va mirar, i el record del que havia passat encara va angoixar-la més. A poc a poc per no despertar-la, es va aixecar i es va vestir. A fora es percebia la primera claror de l'alba.

—On vas? —va sentir que li preguntava la Sònia quan estava a punt de sortir.

—No ho sé. A passejar.

—És molt aviat. Torna al llit.

La seva veu era somnolenta.

—No, no puc dormir.

—No cal que dormis.

—No. Vull marxar.

—Per què? Per això d'aquesta nit?

—En part...

La Sònia va restar uns instants en silenci.

—D'acord —va dir finalment—. Aniràs a classe?

—Sí.

—Ens veurem allà, doncs.

—Sí. Adéu —va murmurar l'Agnès.

A la casa tothom encara dormia.

L'Agnès va sortir al carrer i es va posar a caminar. La humitat feia brillar l'asfalt i les voreres, i les persianes metàl·liques i els vidres dels aparadors regalimaven petites gotes d'aigua que centellejaven a la claror dels fanals. El cel, d'un gris pissarra, clarejava. Però de tot això, l'Agnès no se'n va adonar; la seva mirada estava girada cap a l'interior i examinava totes aquelles sensacions que la trasbalsaven. Qui era ella? Què feia a Mataró amb el nom d'Agnès Ferrer? On era la petita Inés, de Cuba? Inés què? No aconseguia recordar el cognom que havia dut. Què passava amb la seva sexualitat? Per què havia consentit a mantenir una relació sexual amb la Sònia? Estimava la Sònia més enllà de l'amistat? Els interrogants la turmentaven i l'empenyien carrer avall sense parar esment a la solitud i al silenci que l'envoltaven. Tot i que comprenia que en Narcís tenia raó, que el tràfic d'esclaus havia estat una activitat comuna en el passat i que molta gent hi havia estat implicada, sentia com un escarni dolorós que precisament la família del seu pare, la família de la qual duia el cognom, l'hagués practicat. Una repugnància irracional havia niat en ella en descobrir-ho i li costava sobreposar-s'hi.

I després hi havia la sexualitat. Era lesbiana, com creia la Sònia? Va recordar les seves primeres inclinacions, i va haver d'admetre que, certament, mai cap noi no li havia despertat un interès que anés més enllà de la companyonia.

En passar per davant l'aparador d'una botiga de roba l'Agnès va veure la seva imatge reflectida en un mirall, i es va aturar. En la penombra, la figura reflectida era alta, massissa, amb unes espatlles amples i un coll robust, que sostenien un cap proporcionat. Sense que es distingissin els pits i els trets del rostre, aquella figura podia ser perfectament la d'un noi. Sí, el seu cos tenia més de masculí que de femení, i això devia voler dir alguna cosa. La seva manera de vestir-se tampoc no era gens femenina. Ja feia temps que s'havia adonat que determinada roba de noia no li quedava bé, era massa grossa i musculosa, i amb segons quins vestits resultava ridícula. Havia hagut de lluitar molt amb la seva mare per convèncer-la que no li comprés roba, que ja se la compraria ella, i encara li havia costat més que acceptés el seu estil de vestir, a base de texans i samarretes. Però era amb l'única roba que s'hi trobava bé. I li va venir a la memòria la vergonya que va passar quan la va fer anar a la festa de final d'ESO amb un vestit que li havia comprat. «Un vestit *moníssim*», segons ella, però que quan se'l va posar se sentia disfressada. Ho va passar tan malament, que hauria volgut desaparèixer.

Tot caminant, l'Agnès va arribar fins al passeig marítim. A l'horitzó, el sol, ocult darrere els núvols, es mostrava com una resplendor aclarida en la grisor matisada del cel. Es va asseure en un banc i va clavar la mirada en el mar, igualment

gris i trèmol. Un veler solitari navegava a la llunyania. I en la seva ment enfebrada va imaginar-se el *Tritón* amb totes les veles desplegadas, transportant la seva càrrega de dolor, aquells avantpassats africans, nus, encadenats, temorencs, silenciosos, resignats finalment al seu futur incert a mans dels blancs.

Un noi negre en bicicleta va passar per davant de l'Agnès, que el va seguir amb la mirada fins que es va perdre en direcció a l'estació. N'hi havia molts, de negres, al Maresme. Treballaven al camp, als hivernacles d'hortalisses i de flors, als pendants sembrats de maduixots, a les granges. Continuaven treballant per a l'home blanc, però d'una altra manera, a jornal. L'esclavitud com a forma de privació de la llibertat personal havia desaparegut, però no l'explotació. Ara la cadena es deia jornal, un jornal del tot insuficient per sostreure's a l'obligació de treballar durament per poder sobreviure en una societat on tot s'havia de comprar.

L'Agnès pensava, i pensava en una direcció en la qual mai abans no havia pensat. Era com si despertés d'un son innocent. No era la primera vegada que pensava en els negres del Maresme, però sí que hi pensava mirant-los com a germans de raça i compadint-los per haver hagut d'abandonar la terra natal i la família. Una curiositat sobtada per conèixer les seves vides la va assaltar. Mai no havia parlat amb cap d'aquells nois de pell fosca que veia passar per la Riera i que es repartien pels barris de la perifèria.

Va mirar el rellotge. Un quart de vuit. L'escola començava a les vuit, i si havia d'anar-hi, li calia abans passar per casa

i agafar els llibres. Però no tenia cap ganes de trobar-se amb els seus pares i va decidir que aniria a classe directament. Ja els hi deixaria algú, els llibres. La Sònia. I en pensar en la Sònia, va assaltar-la de nou el desassossec. Com l'havia de mirar després del que havia passat? Volia emprendre la relació que li plantejava? No ho sabia. No sabia què havia de fer. I això l'anguniava.

Es va aixecar del banc i va posar-se a caminar pel passeig. L'aire salinós, l'estimulava. No va poder resistir l'atracció del mar i va deixar el passeig per travessar el sorral de la platja i acostar-se al rompent de les ones. Tot s'esdevenia alhora: la desconfiança vers els seus pares i l'interrogant de la seva sexualitat. Era massa per a ella. I es va dir que, per sortir-se'n, havia d'obrar amb calma i resoldre primer una cosa i després l'altra; si s'abandonava i es deixava dur podia perdre's. I era tan fàcil deixar-se dur amb la Sònia, tenia una personalitat tan forta... Havia de mantenir-la a distància; si més no de moment, fins que ella s'aclarís. I amb els seus pares hi havia de parlar. Els havia de contar què havia descobert i com l'havia afectada; els havia de plantejar els dubtes que sentia i la sensació de desconcert que l'havia envaïda; havia d'exigir que li parlessin del seu origen i per què l'havien adoptada. Volia saber qui era.